

روز قیلم

روز قیلم ۱۷/۲۱/۱۳۵۷ در جلسه شورای امنیت ملی کشور، گزارش‌های فرماندهان جاکِی از پیشروی سریع نیروهای انقلابی و ناتوانی فرمانداری نظامی تهران بود. شاپور بختیار نخست‌وزیر، پس از شنیدن گزارش‌ها به فرماندار نظامی تهران دستور داد که از آن ساعت (حدوداً ۱۶) مقررات حکومتنظامی اجرا شود. همچنین از ناصر مقدم، معاون نخست‌وزیر و رئیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور رزیم پهلوی (ساواک)، خواست تا طرح بازداشت انقلابیان را اجرا کند. کمبود نیروها و ناتوانی یگان‌ها و حضور مردمی که با دستور امام خمینی در خیابان‌ها مانده بودند و محل‌های کلیدی را گام به گام فتح می‌کردند، جایی برای قدرت‌نمایی ارتش‌نمی گذاشت و فکر بازداشت‌کردن انقلابیان نیز به مرحله عمل نرسید.

تصرف مراکز دولتی

روز بیست و دو بهمن ۱۳۵۷، سقوط کلاتری‌ها که موجب دستیابی بیشتر مردم به سلاح می‌شد، شدت درگیری و افزایش تصرفات مردمی را نیز در پی داشت. در تهران، مسلسل‌سازی تسلیحات ارتش، زنان اوین، اداره ساواک سلطنت‌آباد، دو مجلس سنا و شورای ملی، رادیو و تلویزیون، ژاندارمری و شهرداری در این روز به دست مردم افتاد. رادیو و تلویزیون که افراد گارد به‌شدت از آنها محافظت می‌کردند، ساعت ۵ بعد از ظهر روز بیست و دو بهمن به دست گروهی از مردم و مبارزان مسلح تصرف شد. این افراد نخست به ساختمان بی‌سیم و سپس جام جم رسیدند و با پخش نوار سرود «خمینی‌ای امام» و اعلام «این صدای انقلاب اسلامی ایران است» توسط جحتاالاسلام شیخ فضل‌الله جلالی پیروزی انقلاب اسلامی را اعلام کردند. تمام محله‌ها و خیابان‌های تهران سنگربندی شد و مردم از همه امکانات موجود برای یاری رساندن به یکدیگر استفاده کردند.

ازسوی دیگر، پس از انتشار خبر وقایع خونین تهران و حکم امام خمینی مبنی بر ناپایده‌گرفتن حکومتنظامی، مردم در شهرهای مختلف ایران به پشتیبانی از قیام تهران، به خیابان‌ها ریختند. در شیراز بخشی از سربازان نیروی هوایی پایگاه تدین (طالقی‌قلی)، به همراه مردم در تظاهرات شرکت کردند. درگیری‌های شیراز که به تصرف تعدادی از کلاتری‌های شهر و ساختمان شهرداری فارس منجر شد، ۴۴ کشته و حدود ۴۲۱ زخمی داشت. تظاهرات و درگیری‌های گسترده در شهرهای دیگر مانند همدان، قم، تبریز، مشهد، آبادان، ملایر، سراه، کرمانشاه، کرمان، بندرعباس، خرم‌آباد، اصفهان، سنندج، گرگان، امل، رشت، فیروزآباد، زنجان، کرج، سیرجان و سبزوار نیز ادامه داشت و کشته و مروح بسیاری برجا گذاشت. مردم در شهرهای مختلف با حمایت گسترده از دولت مهندس بازرگان، و رهبری روحانان مبارز محلی، مراکز شهرداری، ساواک، استانداری و فرمانداری را

تصرف کردند و کمیته‌های مسلح انقلابی تشکیل دادند.

اعلام بی‌طرفی ارتش

اشغال پادگان‌ها به دست مردم و ناتوانی ارتش در کنترل اوضاع، موجب دعوت رئیس ستاد ارتش (عباس قریبانی) از فرماندهان برای تشکیل جلسه و تصمیم‌گیری درباره وضعیت کشور شد. در این جلسه که ساعت ۱۰:۳۰ صبح روز بیست و دو بهمن ۱۳۵۷ با حضور ۲۷ تن از فرماندهان و معاونان آنان و با عنوان شورای عالی نیروهای مسلح تشکیل شد، سرانجام اعلام بی‌طرفی ارتش به اتفاق آرای فرماندهان و رؤسای ادارات و سازمان‌های نظامی، تصویب شد. در این اعلامیه تصریح شد ارتش ایران که وظیفه دفاع از استقلال و تمامیت کشور را به عهده دارد و تاکنون با پشتیبانی از

دولت‌های قانونی این وظیفه را به‌خوبی انجام داده است، با توجه به تحولات اخیر کشور و برای پیشگیری از هرج و مرج و خونریزی بیشتر، بی‌طرفی خود را در مناقشات سیاسی فعلی اعلام و به یگان‌های نظامی دستور می‌دهد به پادگان‌های خود بازگردند. روز بیست و دوم بهمن، شاپور بختیار که در مصاحبه خود مدعی شد رشته کار از دست امام خمینی خارج شده است و سنگربندی در خیابان‌ها کار عوامل کمونیست است، در این حال راه مذاکره با مخالفان مذهبی دولت را باز دانست. وی پس از اعلام همبستگی ارتش، در جلسه بعد از ظهر بیست و دو بهمن در خانه کاظم جفروودی (سناتور سابق) که با هدف استعفا ی از نخست‌وزیری و تصمیم‌گیری برای بازگشت نیروهای مسلح به سرپناخ‌خانه‌ها تشکیل شده بود نیز حاضر نشد و ارتباط با او قطع شد. حمله به مراکز نظامی و دولتی و زندان‌ها، موجب بازداشت نمعثاله‌های نصیری رئیس سابق ساواک، مهدی رحیمی فرماندار نظامی تهران، غلامرضا نیکبخت شهردار سابق تهران، امیرعباس هویدا نخست‌وزیر اسبق، جعفر شفق وزیر جنگ، عبدالعظیم ولیان آستان‌دار، ملایر، سراه، کرمانشاه، کرمان، بندرعباس، خرم‌آباد، اصفهان، سنندج، گرگان، امل، رشت، فیروزآباد، زنجان، کرج، سیرجان و سبزوار نیز ادامه داشت و کشته و مروح بسیاری برجا گذاشت. مردم در شهرهای مختلف با حمایت گسترده از دولت مهندس بازرگان، و رهبری روحانان مبارز محلی، مراکز شهرداری، ساواک، استانداری و فرمانداری را

کتاب «اجازات، اسناد و استفتائات آیت‌الله سیدابوالحسن اصفهانی(ره)» در قم رونمایی شد. این کتاب توسط «مهدی باقری سبانی» در ۴ جلد به رشته تحریر درآمده و انتشارات «مؤسسه کتاب‌شناسی شیعه» در شمارگان ۵۰۰ نسخه آن را به بازار نشر عرضه کرده است.

آیت‌الله استادی: اجازه دادن برای تدریس باید در قم رسماً شود

آیت‌الله رضی‌استادی در مراسم رونمایی از مجموعه چهار جلدی اجازات، اسناد و استفتائات آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی که در موسسه کتابشناسی شیعه برگزار شد، با ابراز تشکر و تقدیر از مؤلف کتاب اظهار داشت: خوب است که تحقیق را از ایشان یاد بگیریم. این حوصله و صبر ۱۲ ساله برای تألیف کتاب خیلی مهم است و باید از آن درس گرفت. اگر می‌خواهم تحقیق کنیم، آن را ناقص نگذاریم بلکه تا جایی که لازم است دنبال کنیم. وی کمک کردن به محققان جهت گردآوری اطلاعات را در سری دیگری دانست که باید از روند تهیه این کتاب گرفت و افزود: صفت «بخلم» تقریباً در برخی اهل اطلاع است که حاضر نیستند هرچیزی را در اختیار بگذارند. این استاد حوزه در ادامه سخنان خود به بحث

«اجازه» در حوزه علمیه اشاره کرد و گفت: ادعای حوزه‌های علمیه همواره این بوده که مجتهدپرور هستند. در ده‌های اخیر خسارتی به حوزه‌های علمیه رسیده و آن هم در بحث «اجازات» است؛ هر چه دست آیت‌الله سیدابوالحسن اصفهانی در اجازه دادن یاز بوده، گویی دست دیگران بسته بوده است. معروف است که مرحوم آیت‌الله خوئی به دو نفر اجازه داده است. آیت‌الله روح‌بوردی و امام خمینی به هیچ‌کس اجازه ندادند. وی افزود: این مدرکی که در قم به طلیحه داده می‌شود، جای اجتهاد را نمی‌گیرد یعنی هرکسی که سطح ۴ را می‌گیرد دلیل نمی‌شود که مجتهد شده باشد.

آیت‌الله استادی گفت: آسید ابوالحسن اصفهانی هم

برای تدریس و هم برای اجتهاد اجازاتی به اشخاص داده است که بسیاری از آنها از بزرگان، اعلام و حتی بعدها مراجع تقلید شدند. اجازه دادن برای تدریس باید در قم رسمی شود تا هرکسی نتواند هر درسی را شروع کند، یا هرکسی نتواند گافذ به دیوار بزند و اعلام تدریس کند.

آقای استادی افزود: این مسئله در «فلسفه» اتفاق افتاده و کسی بدون اجازه «فلسفه» درس نمی‌دهد. وی گفت: اینکه رهبر انقلاب فرمودند حوزه علمیه کم خودش باید مدرک بدهد یعنی اینکه در حوزه باید مراتبی باشد. اینکه یک فقیه هزار اجازه اجتهاد بدهد و یک فقیه دیگری یکی هم ندهد جای سؤال است و حمل بر بداخلاقی می‌شود. حوزه نباید اینگونه نباشد. دانشگاه که انتقاداتی به آن داریم، دارای مراتبی است؛ دانشیار دارد، استادیار دارد، استاد دارد. ولی در حوزه همه استاد هستند و همه شاگرد هستند.

وی گفت: گفته می‌شود که در مجلس خبرگان رهبری اجتهاد لازم است یا برخی می‌گویند باید در حد اجتهاد باشد. پیش هرکسی می‌روند، خودش می‌گوید مجتهد هستم اما قبول نمی‌کنند. لازم است کسانی باشند که اجتهاد افراد را تأیید کنند.

روایی – در مقطعی از زمان (دوره پهلوی) صوری بودند، گفت: تاریخ اجازات آسیدابوالحسن را که نگاه کردم دیدم، تاریخ این اجازه‌ها هیچکدام به آن دوران نمی‌خورد ضمن اینکه اجازات ارزشمند هستند.

آیت‌الله استادی تأکید کرد: بنای بر انتقاد از مدیریت حوزه علمیه را نداریم اما این جای تامل است که آسید ابوالحسن اصفهانی در دوره ۲۵ ساله زعامتشان به تنهایی حوزه را اداره می‌کرد، اما امروز تشکیلات عریض و طویل حوزه علمیه را ببینید. خوب است که اداره حوزه را از اینها بیاموزیم. وی گفت: ایشان با آقازادها، آقاسای ناتنی و حاج شیخ هم عصر بوده است، هیچ تششی بین اینها نبوده و هیچ بی‌احترامی صورت نمی‌گرفت. این مشی باید

حوزه دوره سوم – ۶۳۰

روز سرنوشت ساز

مروری بر وقایع روز ۲۲ بهمن ۱۳۵۷



گارد جاویدان و بقراط عیسی جعفریان فرمانده لشکر جنوب در روزهای بیست و دو و بیست و سه بهمن کشته شدند.

پیروزی و دعوت به آرامش و نظم

پس از انتشار اعلامیه بی‌طرفی ارتش، امام خمینی با

****سال‌ها پیش از آغاز نهضت اسلامی، امام خمینی پیش‌بینی کرده بود که در صورت خشم و خروج مردم، نظامیان به سود اسلام، سلاح را زمین می‌گذارند؛ آن‌گاه نه تنها کاخ نخست‌وزیر که کاخ بالاتر از آن هم باقی نخواهد ماند**

صدور دو پیام خطاب به مردم، از آنان خواست در عین حفظ آرامش و رعایت نظم، آمادگی خود را برای مقابله با حمله احتمالی ارتش حفظ کنند. ایشان همچنین خطاب به امیران ارتش اعلام کرد در صورت جلوگیری از تجاوز ارتش

موقت اسلامی را باعث خنثی‌شدن توطئه‌ها ذکر کرد. ایشان با اشاره به سنت اسلامی دربارهٔ خشونت نکردن با اسیران، محاکمه و اجراء عدالت درباره آنان را بر سر عهده دولت اسلامی دانست. حکم بی‌اعتباری سوگند وفاداری ارتش در زمان طاغوت و وجوب مخالفت با آن نیز در همین روز ازسوی امام خمینی منتشر شد.

مهندس مهدی بازرگان، نخست‌وزیر دولت موقت، در نطق تلویزیونی خود در بیست و دو بهمن ۱۳۵۷، ضمن تشکر از آحاد مختلف مردم و به‌ویژه ارتش به دلیل اعلام بی‌طرفی در مسائل سیاسی، حمایت عباس قریبانی از دولت موقت در دیدار خصوصی را نیز به اطلاع مردم رساند. ستاد ارتش روز ۲۳ بهمن رسماً تحویل دولت موقت شد و

***صبح روز بیست و دو بهمن ۱۳۵۷ در جلسه‌ای با حضور ۲۷ تن از فرماندهان و معاونان آنان و با عنوان شورای عالی نیروهای مسلح، اعلام بی‌طرفی ارتش به اتفاق آرا تصویب شد** و اکتشفا کرد.

مهدی بازرگان با اعلام برکناری فرماندهان قدیم، معاونان آنان را تا انتخاب فرمانده جدید، مسئول اداره امور کرد. در همین روزها، تشکیل کمیته‌های انقلاب برای پیشگیری از هرج و مرج و آشفنگی پس از پیروزی، به کمک نیروهای انقلابی و نظارت ششورای انقلاب، آغاز شد. این کمیته‌ها وظیفه جمع‌آوری سلاح بخش‌شده میان مردم، ایست و بازرسی‌های خیابانی، حفاظت از اماکن مهم دولتی، همکاری با شهربانی‌ها و کلاتری‌ها، بازداشت عوامل فساد وابسته به رژیم و غیر آن را برعهده داشتند.

امام خمینی در روز ۲۳ بهمن، با صدور پیامی، تذکراتی به عنوان تکلیف شرعی الهی و تمجد ملی خطاب به ملت ایران، دادند. مهم‌ترین این تذکرات عبارت بود از تأکید دوباره بر پیشروی از هر گونه تخریب و آشوب، نظارت بر حفظ مراکز عمومی و مراقبت از اموال ملت، مهلت ندادن به شیطان و بنام‌گرفتنگان نهضت، همکاری با مأموران نخست‌وزیری موقت، تجمع در مساجد به جای خیابان‌ها، پرهیز از اعمال خلاف مسیر نهضت، توجه به راهنمائی خطیبان و علما و حمایت و عدم تعرض به نیروهای نظامی و انتظامی که به ملت پیوسته‌اند.ایشان در پیام دیگری تشکر از ملت ایران و تبریک پیروزی ملت، انقلاب ایران را از دیگر انقلاب‌های دنیا متفاوت شمرد و برای حفظ این پیروزی، ادامه وحدت کلمه برای ساختن دولت، و پرهیز از دام‌نزدن به فرقه فرقه‌های مذهبی را مهم دانست.ایشان همچنین تصریح کرد مردم هر گونه سلاح را به مساجد و

اناست و کسانى را که چنین کنند، از جامعه انقلابی ملت ایران مطرود و در پیشگاه خداوند مسئول خوانند؛ همچنین با توجه به کامل‌نبودن پیروزی ملت و وجود توطئه‌ها، تنها هوشیاری و انضباط انقلابی و اطاعت از رهبری و دولت

اصفهانی به حج نرفته است، مسئله مهمی است. وی در پایان گفت: باید از این بزرگداشت‌ها و رونمایی‌ها درس بگیریم که وضع حوزه از این بهتر شود. انتقاد هم نمی‌کنیم. الان هم خوب است. کار زیاد می‌شود، زحمت کشیده می‌شود، افراد خالص هم فراوان هستند اما باید از این که هست بهتر شود.

رونمایی از مجموعه اسناد و استفتائات آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی



ماست. آقای استادی با تصریح به اینکه در حوزه تحول صورت نگرفته است، گفت: تحول این است که هر آنچه پیشینیان ما انجام می‌دادند، ما هم نه اینها بلکه بالاتر ازاینها را انجام بدهیم. وی بر الگوبری از بزرگان در بزرگداشت‌های آنها و یا رونمایی از آثار آنها تأکید کرد و افزود: «زهد» یکی از مواردی است که باید از زندگی بزرگان حوزه آموخت. اینکه آسید ابوالحسن

مؤلف کتاب: ۵ فصل با عنوان‌های «اهمیت، سابقه و تعریف اجازه»، «حیات پربار آیت‌الله اصفهانی»، «دوران زعامت آیت‌الله اصفهانی»، «آیت‌الله اصفهانی زعم شایسته» و «حسختی راجع به اجازات آیت‌الله اصفهانی» کتاب حاضر» آمده است. در ادامه مطالب، در جلد اول علاوه بر فهرست تفصیلی: کتاب به ۵ فصل با عنوان‌های «اجازه به آیت‌الله میرزا فتاح شهیدی»، «اجازات تدریس، توصیه برای تحصیل و تأیید مراتب علمی»، «اجازات اجتهاد، دارای مَهر و امضاء»، «اجازات اجتهاد (روایت تکلیف جایی)» و «اجازات اجتهاد، توشیحی « آمده است.

در جلد دوم کتاب علاوه بر فهرست تفصیلی، فصل‌های ششم تا نهم ایسن مجموعه با عنوان‌های «اجازات روایت»، «اجازات امور حسبیه»، «اجازات مصرف وجوه شرعی» و «سایر مجازین» به رشته تحریر درآمده است.

در جلد سوم کتاب نیز علاوه بر فهرست تفصیلی، فصل‌های دهم تا هجدهم با عنوان‌های «تقریظ و توصیه برای نشر آثار مکتوب»، «اجازه و توصیه ویژه برای تأسیس (ترویج مدارس علمیه و رفع مشکلات اداره آن‌ها»، «سفارش، توصیه و اجازه ویژه»، «نامه‌هایی به علما و ناموران»، «نامه‌های تسلیت»، «نامه‌ها و پیام‌هایی راجع به بیست‌الله و مزارات اهل‌بیت(ع)»، «نامه‌ها و پیام‌هایی راجع به فرهنگ، مذهب و اجتماع»، «نامه‌ها و پیام‌هایی راجع به امور سیاسی جهان اسلام» و «استفتائات» ذکر شده است.

همچنین جلد چهارم کتاب مذکور، شامل فصل‌های نوزدهم تا سی‌ام با عنوان‌های «تصاویر آثار فقهی»، «تأیید وقتامه، مقدنامه و نصب متولی بر وقف»، «اجازات مکرر و روایت، توسیح اجازات و اسناد مترقیه»، «شاکرگدان، حیات استفتا، و کلا و نکاتی در سرگذشت آیت‌الله اصفهانی»، «گزیده کتاب الامام السید ابوالحسن الاصفهانی»، «نقش آیت‌الله اصفهانی در صدور جواز دولتی لباس و اسناد مرتبط»، «سفر آیت‌الله اصفهانی به ایران و لبنان و اسناد مرتبط» و

جمهوری اسلامی

کمیته‌های انقلاب تحویل دهند تا در اختیار سربازان اسلامی قرار گیرد.

ایشان سلاح‌هایی را که در دست مردم بود، از بیت‌المال مسلمانان دانست که هیچ‌کسی حق خرید و فروش آن را ندارد و تصرف در آن بدون اجازه مقام مسئول حرام است؛ بر همین اساس از مردم خواست تا ضمن تحویل اموال عمومی به مساجد یا کمیته‌ها، کسانی را که راضی به تحویل سلاح نیستند، به کمیته‌ها معرفی کنند. ایشان همچنین با هشدار درباره تیراندازی بی‌مورد و هزردادن گلوله، مردم را موظف به پرهیز از حمله به مکان‌های نظامی، دولتی و کاخ‌ها دانست و بر رفتار برادرانه مردم با نیروهای ارتشی که از خود ملت هستند، تأکید کرد.

در روزهای پس از بیست و دو بهمن، درگیری‌های پراکنده میان نیروهای باقی‌مانده از رژیم با انقلابیان در سراسر کشور وجود داشت که موجب شهادت افراد زیادی شد. این درگیری‌ها تا سقوط کامل مراکز حساس ادامه داشت؛ چنان‌که صبح روز بیست و چهار بهمن، مقر نخست‌وزیری مهندس بازرگان به دست گروهی ناشناس هدف رگبار گلوله قرار گرفت که چریک‌های مسلح پاسخ آن را دادند.

پیروزی نهضت اسلامی مردم ایران، موجب ارسال پیام‌های تبریکی از جانب مراجع تقلید ازجمله آیات عظام سیدشهاب‌الدین مرعی‌التقی، سید کاظم شریزایی، سیدبهدالله شیریزی و سیدابوالقاسم خویی شد.

حافظ اسد رئیس‌جمهور سوریه، ضیاءالحق رئیس‌جمهور پاکستان، یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی‌بخش فلسطین، حبیب بورقیبه رئیس‌جمهور تونس، ضیاءالرحمن رئیس‌جمهور بنگلادش و کیم ایل سونگ رئیس‌جمهور کره شمالی نیز ازجمله رؤسای کشورهای جهان بودند که با ارسال پیام به امام خمینی و دولت مهندس بازرگان، پیروزی انقلاب اسلامی را تبریک گفتند.

افزون بر این، آمریکا و شوروی هم دولت موقت را به رسمیت شناختند و آمادگی خود را برای همکاری با دولت ایران اعلام کردند. کشورهای عرب منطقه نیز به‌تدریج پیروزی انقلاب اسلامی را به نفع ملت عرب و مبارزه با صهیونیسم ارزیابی کردند؛ همچنین دانش‌جویان، نمایندگان و مردم مسلمان برخی کشورهای مسلمان، عراق، مصر، فلسطین، عربستان، آفریقای جنوب غربی (سواپو) و سودان، با سفر به ایران و بازدید با امام خمینی، پیروزی انقلاب اسلامی و برقراری جمهوری اسلامی را تبریک گفتند.

سال‌ها پیش از آغاز نهضت اسلامی، امام خمینی پیش‌بینی کرده بود که در صورت خشم و خروج مردم، نظامیان به سود اسلام، سلاح را زمین می‌گذارند؛ آن‌گاه نه تنها کاخ نخست‌وزیر که کاخ بالاتر از آن هم باقی نخواهد ماند.

آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی (ره) (به فارسی: سید ابوالحسن محمدکاظم خراسانی، آیت‌الله اصفهانی) (زاده ۱۲۸۴ قمری در شهرستان ایزنها در استان اصفهان زاده شد و در ۹ ذی‌الحجه سال ۱۳۶۵ هجری قمری (مطابق با ۱۳ آبان ۱۳۲۵ هجری خورشیدی) وفات نمود و پیکر مطهر این عالم ربانی در حرم مطهر امام علی (ع) در نجف اشرف عراق) در جوار استادش آخوند خراسانی به خاک سپرده شد.

از آیت‌الله اصفهانی آثار متعدد و متنوعی به جای مانده است که از آن جمله می‌توان به «وسیلة النجاة»، «صراط النجاة»، «ذخيرة الصالحین»، «مناسک حج»، «حاشیه بر تبصرة المتعلمین علمه حلمی» و «حاشیه بر عررة الوقتی» اشاره کرد.

راجع به هیچ مرجع و فقهی از فقهای شیعه، در چنین حجم گسترده‌ای؛ اجازات، اسناد و نامه‌ها جمع‌آوری، تنظیم، بازخوانی و تصحیح نشده است. برای نخستین بار تعداد زیادی از استفتائات آیت‌الله اصفهانی (ره) در جلد سوم ای مجموعه ۴ جلدی منتشر شده است. کتاب مذکور به مناسبت هشتادمین سال درگذشت آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی (ره) منتشر شده است.
آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی از مراجع و فقهای مجاهد شیعه و از شاگردان ممتاز آیت‌الله ملا محمدکاظم خراسانی (آخوند خراسانی)، بود. آیت‌الله اصفهانی افزون بر اشتغالات علمی، تا فعالیت سیاسی نیز به دور نبود و در برهه‌های حساس از تاریخ معاصر نقش مؤثری داشته است. ایشان در سال ۱۲۸۴ هجری قمری در روستای مذبسده از توابع شهرستان لنجان استان اصفهان زاده شد و در ۹ ذی‌الحجه سال ۱۳۶۵ هجری قمری (مطابق با ۱۳ آبان ۱۳۲۵ هجری خورشیدی) وفات نمود و پیکر مطهر این عالم ربانی در حرم مطهر امام علی (ع) در نجف اشرف عراق) در جوار استادش آخوند خراسانی به خاک سپرده شد.
از آیت‌الله اصفهانی آثار متعدد و متنوعی به جای مانده است که از آن جمله می‌توان به «وسیلة النجاة»، «صراط النجاة»، «ذخیره الصالحین»، «مناسک حج»، «حاشیه بر تبصرة المتعلمین علمه حلمی» و «حاشیه بر عررة الوقتی» اشاره کرد.

برخی منابع فارسی زبان نیز در آن ذکر شده‌اند، از جمله *روض الجنان ابوالبقوح رازی*، جامع عباسی شیخ بهائی و *حدیقه‌المتقین* مجلسی اول. اشعار موجود در کتاب، به ویژه در مباحث طهران و نماز، عمدتاً منقول از اثر منظوم فقهی بحرالموعود، الدرّه النقیبه، است. جز مواردی اندک اشعار غیرفقهی آمده است.

اشاری که نام آن‌ها در جواهر‌الکلام آمده، در کتاب التعریف بمصادر الجواهر معرفی شده و مشرداشان ۵۵۱ اثر ذکر شده است. بر چند شماری از آن آثار از قلم افتاده‌اند، از جمله تهیه ایضول فی علم‌الاصول علامه حلی و شرح الکافیه رضی‌الدین استرآبادی معروف به *نجا*.لامته. از برخی معاصران صاحب جواهر نقل شده که وی اعتماد خاصی به کتاب کشف‌اللاثام قاضل هندی داشته و بیش از مطالعه آن به تألیف نمی‌پرداخته است کسرت موارد نقل قول او از این اثر مؤید این قول است. همچنین گفته‌اند که وی از جامع‌المقاصد محقق کرکی، مسالک الافهام شهید ثانی، مدارک‌الاحکام سید محمد بن علی موسوی عاملی و مفتاح‌الکرامیه سیدمحمدجواد بن محمد حسینی عاملی همواره بی‌واسطه استفاده می‌کرده است در موارد متعددی نیز از در اختیار داشتن نسخه‌های معتبر منابع حدیثی خبر داده است.

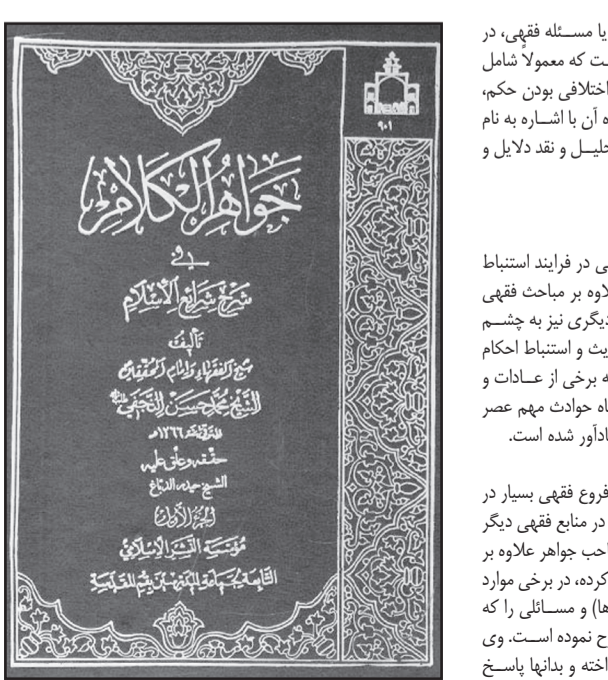
اهمیت

جواهر‌الکلام پس از تألیف، بسیار مورد اقبال و ستایش عالمان شیعه قرار گرفت، که از یک سو به دلیل شخصیت مؤلف آن بود و ازسوی دیگر به دلیل ویژگی‌های انحصاری آن. این کتاب را اثری بی‌نظیر در تاریخ اسلام، بزرگترین اثر فقهی، معجزه‌ای پایدار، برترین شگفتی عصر خود و مظنون نیز با انسان برشمرده و گفته‌اند که هیچ فقهی برای استنباط فقهی بی‌نیاز از این کتاب نیست و با داشتن این کتاب، چندان به اثر دیگری نیاز ندارد. شهرت و مقبولیت جواهر‌الکلام چنان فراگیر شد که نام مؤلف آن و خاندانش را ذیل خود قرار داد و نجفی در زبان فقها به صاحب جواهر معروف شد.

دیدگاه‌ها و استدلال‌های صاحب جواهر در جواهر‌الکلام پس از وی در دیوس و آثار فقهی و محافل علمی فقهای امامی مورد مراجعه و بحث و نقد قرار گرفته و می‌گیرد، مثلا سید محمد کاظم طباطبائی بزدی که در العروةالوثقی کمتر به نام فقها اشاره کرده، آرا و استنباط‌های مذکور در جواهر‌الکلام را بسیار مورد توجه قرار داده است.

نگاهی به امتیازات «جواهر الکلام»

به مناسبت ایام رحلت صاحب جواهر



جواهر الکلام در خط نستعلیق

استفاده شده، طیف گسترده‌ای از منابع فقهی، اصولی، کلامی، قرآنی، حدیثی، تاریخی و ادبی را دربرمی‌گیرد.

^[1] جواهر الکلام یا جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، اثری جامع و

^[2] استدلالی در فقه امامی، نوشته محمدحسن نجفی (متوفای اول شعبان